

Т.Д. Никула, В.О. Мойсеєнко

Національний медичний
університет ім. О.О. Богомольця,
м. Київ

ШКОЛА ПРОФЕСОРА А.П. ПЕЛЕЩУКА ТА УКРАЇНЬСЬКА МОВА

Резюме

Терапевтичні кафедри А.П. Пелешука вирізнялися українським патріотизмом, успадкованим від матері, батька, усього свого роду. До цього відомого вченого горнулися кращі представники української інтелігенції. Багато лекцій читалося українською мовою, навіть коли вона ще не стала державною. Учні Анатолія Петровича брали з нього приклад і переносили українофільство на інші кафедри.

Ключові слова

А.П. Пелешук, кафедри, українська мова, словники.

Терапевтичні кафедри А.П. Пелешука (терапії стоматологічного факультету, госпітальної терапії № 2 і внутрішніх хвороб № 3) вирізнялися нефрологічним профілем, високою компетентністю персоналу, демократичним стилем керування й українським патріотизмом. Останнє у час тотального наступу комуністично-російської системи на нашу мову і культуру вимагало від очільника великої мужності [1, 7, 8].

Український патріотизм Анатолія Петровича Пелешука успадкований із молоком матері — вчительки Оксани Григорівни, дід якої Максим Левченко був кріпаком у селі Бабинці Київської губернії. Тато Петро Опанасович Пелешук працював рахівником на цукровому заводі, але народився у хліборобській родині у селі Власівка Чернігівської губернії. Ці міцні селянські корені беззастережно утримали Анатолія Петровича в українстві, хоч народився він 16 липня 1913 р. у майже тотально зросійщеному Києві й усе своє життя тут прожив.

Завдяки популярності Анатолія Петровича та його зв'язкам з інтелігенцією співробітники кафедр мали змогу зустрічатися з видатними письменниками, акторами. Так, відбулося багато творчих зустрічей — із Раїсою Недашківською, Віктором Пелешуком, Миколою Гриньком, Миколою Оляліним та ін. Особливо запам'ятався Микола Вінграновський та його дарчий напис на своїй книзі «Сто поезій», подарованій професорові А.П. Пелешуку:

*Не маю зла до жодного народу...
До жодного народу в світі зла не маю.
Чому ж тоді все важчає мені
З народом жити в множині духовній?*

Це — куплет з його вірша, що відбивав протест проти все більшого звуження сфери української мови і культури, поступального і масового зросійщення українців.

Анатолій Петрович любив знайомити учнів зі своєю великою бібліотекою, читати українські твори улюблених авторів — Тараса Шевченка, Олександра Олеся, Миколи Вінграновського, Юрія Федьковича, Натана Рибак, а також іншими мовами — німецькою, французькою, польською.

У родині Пелешуків ми почувалися затишно, як у себе вдома. Дозволялося користуватися будь-якими книгами, друкувати свої статті й навіть кандидатську дисертацію на їхній друкарській машинці.

З ініціативи та з безпосередньою участю Анатолія Петровича в його кабінеті була організована меморіальна кімната академіка В.М. Іванова, встановлені патріотичні експозиції, які він, супроводжуючи дуже цікавими поясненнями, особисто показував гостям кафедри, за графіком — групам студентів, інтернів, курсантів.

Своє 90-ліття А.П. Пелешук у 2003 р. ознаменував актуальною статтею в щорічнику «Актуальні проблеми нефрології» та випуском книги «Спогади київського професора медицини», в якій Анатолій Петрович назвав Т.Д. Никулу не тільки своїм «дорогим учнем», але й «близьким другом».

Знаючи, що Тарас Никула закінчив Вижницьку школу імені Юрія Федьковича, а тато Денис Никула рік відсидів у румунській тюрмі за перехід ріки Черемош до своїх галицьких родичів, Анатолій Петрович при першій зустрічі напам'ять продекламував вірш «буковинського соловія»:

*Най Черемош запінений,
І Чорний, і Білий,*

*Із братію із руською
Нас більше не ділитьь.*

Ця поезія написана з нагоди будівництва мосту через ріку Черемош, яка розділяла тоді Буковину («Зелену Русь») і Галичину («Червону Русь»), тобто 2 українські землі.

Здивував професор А.П. Пелешчук нас, прочитавши у дуже поважному віці весь найбільш ліричний вірш Олександра Олеся «Айстри», який стверджує, що ніколи не варто втрачати оптимізму. На лекціях для студентів Анатолій Петрович часто зачитував уривки улюблених українських поезій.

Представники школи професора А.П. Пелешчука Любомир Пиріг, Тарас Нікула, Анатолій Свінцицький, Валентина Мойсеєнко, Світлана Трунова, Катерина Ревенок та інші — самі україномовні та перенесли українофільство нашого вчителя також на інші кафедри.

Ми не були прихильниками переходу на українську мову навчання у нашому виші після здобуття незалежності одночасно. Враховуючи значну тривалість русифікації у Києві, призабутість української термінології, деякі недоліки у медичному називництві, на нашій кафедрі терапії медико-профілактичного факультету такий перехід ми здійснювали починаючи з першого курсу, щороку охоплюючи українізацією по одному наступному курсу — аж до випуску.

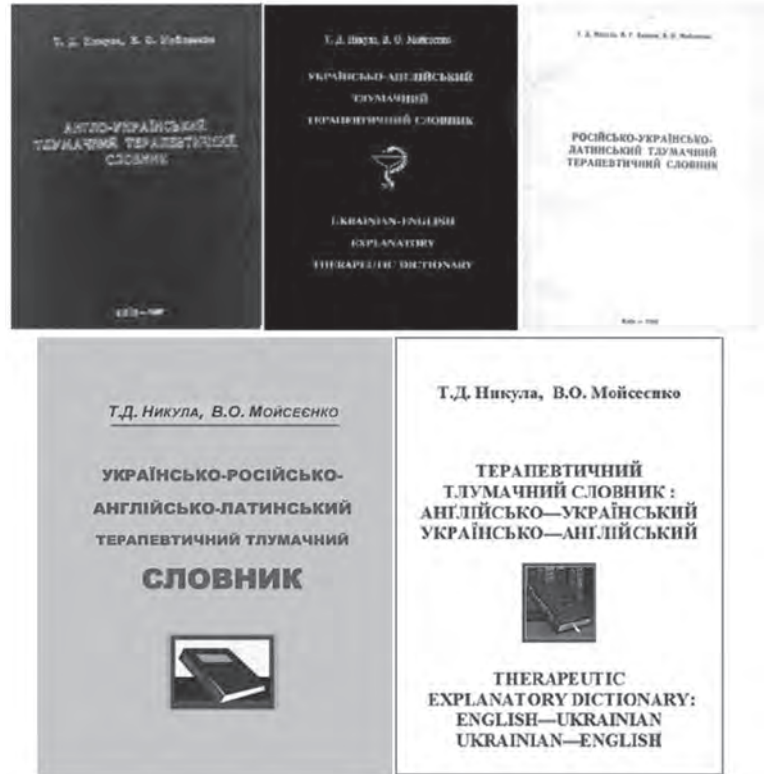

Рис. Терапевтичні тлумачні українсько-іншомовні та іншомовно-українські словники, підготовлені авторами статті

Це супроводжувалося підготовкою відповідної навчально-методичної документації, зокрема 5 терапевтичних тлумачних українсько-іншомовних та іншомовно-українських словників (рис.) [2-6].

Список використаної літератури

1. Нікула Т.Д. Необхідність корекції сучасної мовної ситуації в Україні: погляд крізь призму сімдесятип'ятиліття / Т.Д. Нікула // Науково-інформаційний вісник АНВО України. — 2011. — № 5 (76). — С. 48-54.
2. Нікула Т.Д. Російсько-українсько-латинський тлумачний терапевтичний словник / Т.Д. Нікула, В.Г. Бардов, В.О. Мойсеєнко. — К., 1994. — 128 с.
3. Нікула Т.Д. Англо-український тлумачний терапевтичний словник / Т.Д. Нікула, В.О. Мойсеєнко. — К., 1997. — 326 с.
4. Нікула Т.Д. Українсько-англійський тлумачний терапевтичний словник. Ukrainian-English explanatory therapeutic dictionary / Т.Д. Нікула, В.О. Мойсеєнко. — К., 1997. — 350 с.
5. Нікула Т.Д. Українсько-російсько-англійсько-латинський терапевтичний тлумачний словник / Т.Д. Нікула, В.О. Мойсеєнко. — К.: Задруга, 2007. — 234 с.
6. Нікула Т.Д. Терапевтичний тлумачний словник: англійсько-український, українсько-англійський. Therapeutic explanatory dictionary: English-Ukrainian, Ukrainian-English / Т.Д. Нікула, В.О. Мойсеєнко. — К.: Задруга, 2012. — 820 с.
7. Нікула Т. Родом із Буковини (мемуари) / Т. Нікула. — К.: Задруга, 2015. — 512 с.
8. Нікула Т. Моє Київське півстоліття (мемуари) / Т. Нікула. — К.: Задруга, 2015. — 424 с.

Надійшла до редакції 20.06.2016

SCHOOL OF PROFESSOR A.P. PELESHCHUK AND UKRAINIAN LANGUAGE

T.D. Nykula, V.O. Moysyenko

Abstract

Therapeutic Departments of A.P. Peleshchuk were distinguished by the Ukrainian patriotism, inherited from the mother, the father and all his family. This famous scientist closely communicated with the best Ukrainian intellectuals. Many lectures were read in Ukrainian, even when it has not become the state language. Students wanted to be like Anatoliy Petrovych and supported his Ukrainophilism at other departments.

Keywords: A.P. Peleshchuk, chairs, Ukrainian language, dictionaries.